

<https://doi.org/10.31470/2706-7904-2020-15-63-67>

**КОНЦЕПТ «ПЕРФЕКЦІОНІЗМ» У СВІДОМОСТІ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

*The Concept «Perfectionism» in the Consciousness of Scientific and
Pedagogical Staff of Higher School*

Tamara Grubi

Ph.D. in Psychology, Associate Professor
Borys Grinchenko University of Kyiv (Ukraine)

t.grubi@kubg.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-2345-588X>

Olena Sereda

Lecturer

Borys Grinchenko University of Kyiv (Ukraine)

o.sereda@kubg.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-2179-2740>

Abstract

The investigation of teacher's perfectionism is quite relevant due to the Ukrainian integration of higher education into the European educational space and the conversion to a new modernized model of higher education. These factors determine the desire to be better and promotes perfectionism. In the literature there is any generally accepted conceptual basis of perfectionism and therefore there is any distinct, universal term. Using the authors' questionnaire, which included ending incomplete sentences and content analysis of the obtained results, the authors divide the respondents' answers into several groups: «Striving for ideal and perfection», «Belief that an ideal can and should be achieved», «The desire to perform every action perfectly», «The belief that the imperfect result of work cannot be acceptable», «Harmful desire for perfection», «The need of self-improvement», «A person's tendency to set high standards for others and for itself», «Order and discipline».

Key words: *perfectionism, teachers, ideal, improvement.*

Вступ

Introduction

Актуальність дослідження перфекціонізму викладачів можна пояснити інтеграцію вітчизняної вищої школи до європейського освітнього простору та

переходом до нової модернізованої моделі вищої освіти. Ці зміни передбачають підвищення рольової активності, появою нових вимог до професійної діяльності викладачів. Це зумовлює бажання бути кращими, досягати успіху та нових вершин, зосереджуючись на уникненні невдач. Це сприяє появі перфекціонізму як прагненню особистості до самовдосконалення, бездоганності у всьому.

Метою дослідження є психолінгвістичний аналіз вербальних репрезентацій концепту «перфекціонізм» науково-педагогічним персоналом вищої школи.

Методи та методики дослідження *Methods and Techniques of the Research*

Для реалізації мети нашої розвідки було використано авторську анкету «Перфекціонізм у професійній діяльності викладачів вищої школи», що передбачала дописування незакінчених речень на бланку з інструкцією.

До участі в дослідженні залучено 600 викладачів із різних ЗВО України. Для опрацювання отриманих даних використовувалась процедура контент-аналізу.

Результати *Results*

Аналіз публікацій з теми перфекціонізму свідчить про те, що не існує єдиної концептуальної бази і через це відсутній єдиний, цілісний та остаточний термін. Саме тому існує безліч визначень перфекціонізму, причому жодне з них не є загальноприйнятим.

Термін «перфекціонізм» походить з латинської мови («perfectus») та означає «абсолютну досконалість». Поняття «перфекціоніст» існує з 1657 р., запозичене з релігійної філософії та мало спочатку теологічне значення: «той, хто вірить, що моральну довершеність можна набути в земному житті» (Іванченко, 2007).

Великий тлумачний словник сучасної української мови трактує перфекціонізм як вчення про здатність людини та всього людства до вдосконалення (Бусел, 2004).

У науковій літературі налічують близько 90 тлумачень перфекціонізму (Талаш, 2012). О. Лоза виділила чотири підходи до визначення перфекціонізму особистості в залежності від ведучої операціоналізуючої категорії (Лоза, 2015):

- (1) перфекціонізм як потреба самовдосконалення, яка визначає специфіку особистісних стандартів, без урахування здатності до їх досягнення, і виявляється в прагненні бути досконалим, ідеальним у всьому;

- (2) перфекціонізм як настанова особистості, яка виявляється в тенденції розглядати як неприйнятне все, що «нижче за довершеність»;
- (3) перфекціонізм як стиль життя, що включає перекручену мотиваційну спрямованість і особливості когнітивного стилю;
- (4) перфекціонізм як риса особистості, яка виявляється в буденній практиці висування до себе та інших вимог щодо виконання обов'язків і провадження діяльності на більш високому рівні, ніж того потребують обставини.

На наш погляд, найбільш повним та всеохоплюючим визначення перфекціонізму є визначення Є. Ільїна, який інтерпретує перфекціонізм як особистісний конструкт, який полягає в прагненні суб'єкта до досконалості, високих особистісних стандартів, прагнення людини доводити результати будь-якої діяльності до відповідності найвищим еталонам (моральним, естетичним, інтелектуальним) у різних сферах життєдіяльності (професійній діяльності, міжособистісних стосунках тощо) (Ільїн, 2011).

Проведений контент-аналіз отриманих результатів дозволив нам розподілити відповіді респондентів на декілька груп (табл. 1).

Таблиця 1. *Визначення поняття «перфекціонізм» викладачами (n=600)*

Визначення поняття перфекціонізм	Кількість респондентів
Прагнення до ідеалу та досконалості	248
Віра в те, що ідеал може та мусить бути досягнутим	138
Бажання виконувати діяльність ідеально	81
Переконання, що недосконалий результат роботи неприйнятний	49
Хворобливе прагнення до досконалості	27
Прагнення до самовдосконалення	23
Схильність людини пред'являти до оточуючих та до себе високі стандарти	19
Порядок та організованість	15

Дані, які представлено в табл. 1, свідчать про доволі високий рівень поінформованості викладачів про феномен «перфекціонізм». Першу групу утворили 248 респондентів, які визначають перфекціонізм як «прагнення до ідеалу та досконалості» як «ідеальність у всьому та бажання робити все лише найкращим чином» та «прагнення людини до досконалості у праці, творчості, особистому житті,

а також в побуті і на психологічному рівні, де все має бути на своєму місці, все має бути впорядковано і бездоганно».

138 викладачів визначають перфекціонізм як «віру в те, що ідеал може та мусить бути досягнутим» тобто «віра в те, що потрібно (можна) прагнути досягти ідеалу в усьому». Трішки менша кількість викладачів (81) трактують перфекціонізм як «бажання виконувати діяльність ідеально»; переконання в тому, що «абсолютно все, що робиться, має робити ідеальним»; «схильність до виконання власної роботи, або досягнень у бездоганному вигляді»; «позиція людини в тому, щоб абсолютно все робити максимально ідеальним чином»; «прагнення, внутрішня позиція, переконання бути ідеальним в будь-якій діяльності».

49 респондентів розуміють перфекціонізм як «переконання, що недосконалий результат роботи неприйнятний», тобто це «досягнення найкращого результату у будь-якій діяльності» та «бажання у всьому досягти ідеалу, навіть у дрібницях, недопускання помилок та недоліків».

27 викладачів визначили перфекціонізм як «хворобливе прагнення до досконалості», а саме «хворобливе намагання досягти досконалості та інтенсивна реакція на відсутність порядку та чіткості у своєму оточенні та обстановці».

Перфекціонізм як «прагнення до самовдосконалення», «бажання розвиватися і самовдосконалюватися» трактують 23 респонденти.

19 викладачів вкладає в поняття перфекціонізм «схильність людини пред'являти до оточуючих та до себе високі стандарти» і також «психологічне поняття, що позначає людей або конкретну людину, схильних до високих стандартів якості виконання роботи або власних досягнень»

І лише 15 респондентів визначає перфекціонізм як «порядок та організованість»: «психологічний стан людини, коли вона намагається все тримати в порядку», «прагнення до порядку, досконалості, впорядкованості».

Висновки *Conclusions*

Аналіз отриманих даних свідчить про доволі високий рівень поінформованості працівників вищої школи про феномен «перфекціонізм». Перспективою дослідження є визначення розуміння викладачами впливу перфекціонізму на професійну діяльність та організаційних заходів для підвищення рівня перфекціонізму викладачів, за умови, що перфекціонізм позитивно впливає на професійну діяльність та профілактичних заходів перфекціонізму, за умови, що перфекціонізм негативно впливає на особистість викладача.

Література
References

- Бусел, В.Т. (Ред). (2004). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Ірпінь: ВТФ «Перун».
- Иванченко, Г.В. (2007). *Идея совершенства в психологии и культуре*. Москва: Смысл.
- Ильин, Е.П. (2011). *Работа и личность. Трудоголизм, перфекционизм, лень*. Санкт-Петербург: Питер.
- Лоза, О.О. (2015). Особливості перфекціонізму як особистісної риси державних службовців. *Дис. канд. психол. наук*. Київ.
- Талаш, Е.Ф. (2012). Отражение феномена перфекционизма в российских научных публикациях. *Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта*, 11, 79–87.
-